

MINISTERSTWO EDUKACJI
NARODOWEJ

Dorota Frąk

Charakteryzowanie rozwoju rzemiosła i sztuki fryzjerskiej 514[02].Z2.01

Poradnik dla ucznia

Wydawca
Instytut Technologii Eksploatacji – Państwowy Instytut Badawczy
Radom 2007

„Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego”

Recenzenci

mgr inż. Marcin Kostrzewa
mgr inż. Zuzanna Sumirska

Opracowanie redakcyjne

mgr Małgorzata Sołtysiak

Konsultacja

mgr Małgorzata Sołtysiak

Poradnik stanowi obudowę dydaktyczną programu jednostki modułowej 514[02].Z2.01, „Charakteryzowanie rozwoju rzemiosła i sztuki fryzjerskiej”, zawartego w modułowym programie nauczania dla zawodu technik usług fryzjerskich.

Wydawca

Instytut Technologii Eksploatacji– Państwowy Instytut Badawczy, Radom 2007

„Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego”

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie	3
2. Wymagania wstępne	5
3. Cele kształcenia	6
4. Materiał nauczania	7
4.1. Rozwój fryzjerstwa na przestrzeni wieków, najwybitniejsze postaci fryzjerstwa	7
4.1.1. Materiał nauczania	7
4.1.2. Pytania sprawdzające	9
4.1.3. Ćwiczenia	10
4.1.4. Sprawdzian postępów	11
4.2. Historia fryzur, zarostu, zmiany proporcji modnej sylwetki człowieka	12
4.2.1. Materiał nauczania	12
4.2.2. Pytania sprawdzające	26
4.2.3. Ćwiczenia	26
4.2.4. Sprawdzian postępów	28
4.3. Cechy i organizacje fryzjerskie	29
4.3.1. Materiał nauczania	29
4.3.2. Pytania sprawdzające	31
4.3.3. Ćwiczenia	32
4.3.4. Sprawdzian postępów	33
5. Sprawdzian osiągnięć	34
6. Literatura	38

1. WPROWADZENIE

Poradnik będzie Ci pomocny w przyswajaniu wiedzy z zakresu rozwoju rzemiosła i sztuki fryzjerskiej.

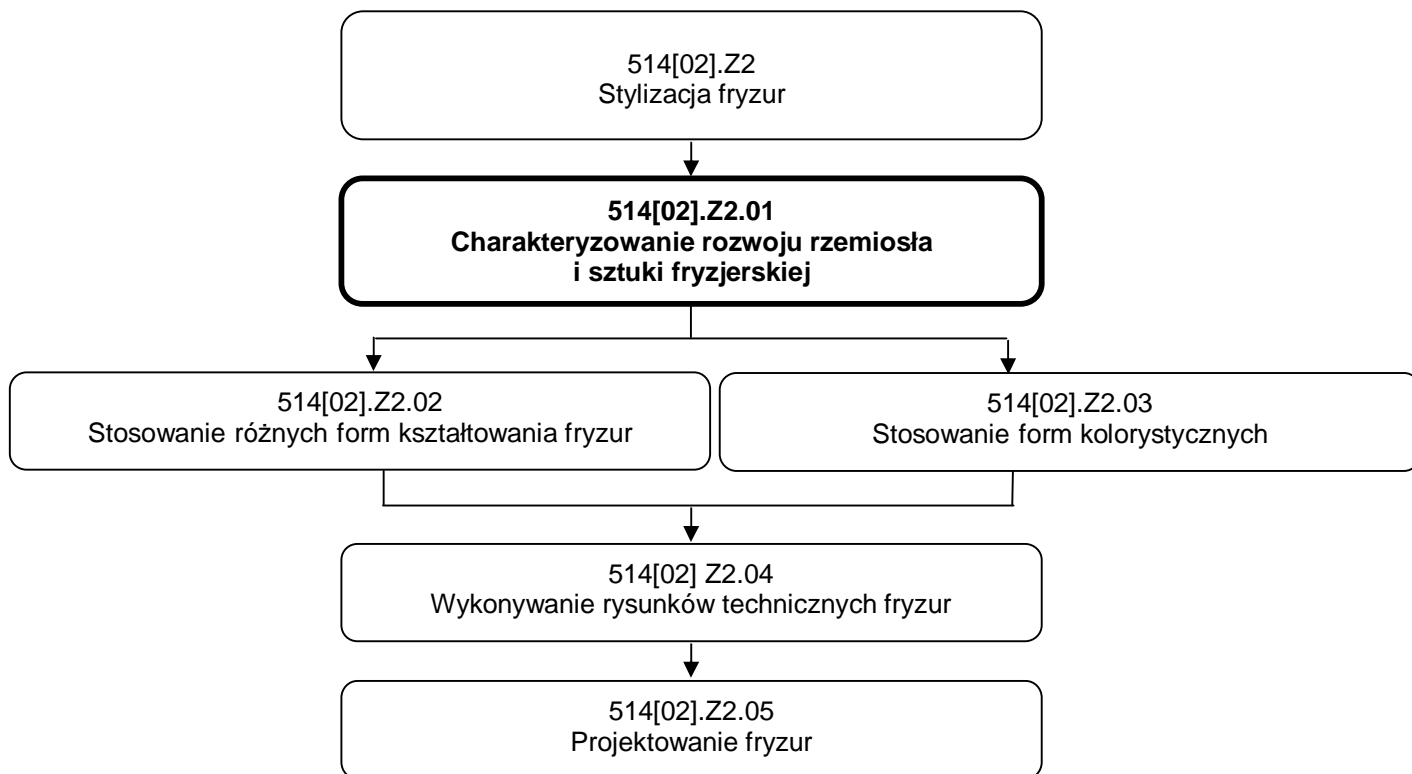
W poradniku znajdziesz:

- wymagania wstępne, czyli wykaz niezbędnych umiejętności i wiedzy, które powinieneś mieć opanowane, aby przystąpić do realizacji tej jednostki modułowej,
- cele kształcenia tej jednostki modułowej,
- materiał nauczania umożliwiający samodzielne przygotowanie się do wykonania ćwiczeń i zaliczenia sprawdzianów. Wykorzystaj do poszerzenia wiedzy wskazaną literaturę oraz inne źródła informacji. Obejmuje on również ćwiczenia, które zawierają:
  - wykaz materiałów, narzędzi i sprzętu potrzebnych do realizacji ćwiczenia,
  - pytania sprawdzające wiedzę potrzebną do wykonania ćwiczenia,
  - sprawdzian teoretyczny.

Prawidłowe wykonanie ćwiczeń jest dowodem osiągnięcia umiejętności praktycznych określonych w tej jednostce modułowej. Wykonując sprawdziany postępów powinieneś odpowiadać na pytanie tak lub nie, co oznacza, że opanowałeś lub nie materiał.

Jeżeli masz trudności ze zrozumieniem tematu lub ćwiczenia, to poproś nauczyciela lub instruktora o wyjaśnienie i ewentualne sprawdzenie, czy dobrze wykonujesz daną czynność. Po zrealizowaniu materiału spróbuj zaliczyć sprawdzian osiągnięć z zakresu tematyki jednostki modułowej.

Jednostka modułowa: Charakteryzowanie rozwoju rzemiosła i sztuki fryzjerskie, której treści teraz poznasz jest jednym z modułów koniecznych do zapoznania się z planowaniem i wykonywaniem zabiegów z zakresu fryzjerstwa.

Schemat układu jednostki modułowej

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

Przystępując do realizacji programu jednostki modułowej powinieneś umieć:

- korzystać z różnych źródeł informacji,
- analizować tekst ze zrozumieniem,
- interpretować malarstwo portretowe,
- określać proporcje sylwetek damskich i męskich,
- szkicować fryzury damskie i męskie,
- dobierać narzędzia i przybory do rysowania.

3. CELE KSZTAŁCENIA

W wyniku realizacji programu jednostki modułowej powinieneś umieć:

- scharakteryzować czynniki wpływające na rozwój fryzjerstwa,
- określić obszary działania polskich i zagranicznych organizacji fryzjerskich,
- scharakteryzować rozwój rzemiosła fryzjerskiego,
- określić zadania cechów fryzjerskich,
- przedstawić historię rozwoju sztuki fryzjerskiej,
- scharakteryzować style fryzur minionych epok,
- scharakteryzować formy zarostu popularne w różnych epokach historycznych,
- scharakteryzować zmiany wyglądu sylwetki kobiecej, męskiej i dziecięcej zachodzące w różnych epokach historycznych,
- przedstawić dokonania zawodowe mistrzów sztuki fryzjerskiej.

4. MATERIAŁ NAUCZANIA

4.1. Rozwój fryzjerstwa na przestrzeni wieków, najwybitniejsze postaci fryzjerstwa

4.1.1. Materiał nauczania

Fryzjerstwo sięga swoimi korzeniami do początków historii człowieka. Dbanie o wygląd ciała był przejawem religii, obyczajów oraz higieny rozumianej pierwotnie jako środek zapobiegający chorobom. Przez wieki wygląd był odzwierciedleniem statusu społecznego. Większość zabiegów upiększających miała charakter elitarny. Elitarny model fryzjerstwa, kosmetyki i mody przetrwał aż do początków XX wieku. Osiągnięcia w dziedzinie fryzjerstwa przedstawiają się następująco:

Starożytność (od czasów najdawniejszych do 500 r. n. e.)

Egipt

Wykonywanie wodnej ondulacji przy pomocy drewnianych lokówek. Farbowanie włosów za pomocą wyciągów roślinnych. Wykonywanie peruk zastępujących naturalne włosy, głównie ze względów obyczajowych i higienicznych. Pierwsze narzędzia do golenia-pierwowzory brzytw. Usuwanie nadmiernego owłosienia za pomocą pęsety. Wysoki poziom wytwarzanych kosmetyków do pielęgnacji ciała i włosów. Stosowanie olejków do ciała oraz henny do barwienia brwi i paznokci.

Grecja

Przyuczanie niewolników do zadań związanych z pielęgnacją ciała i włosów. Wykonywanie ondulacji na gorąco przy pomocy narzędzia -kalamis – metalowa pałeczka do nawijania i nagrzewania włosów, stąd niewolników zajmujących się fryzjerstwem nazywano kalamistrami. Wykonywanie fryzur z efektem wyciskanych fal przy pomocy teltiks-metalowej spirali do układania i podtrzymywania włosów. Moda na włosy koloru blond.

Zastosowanie harmonii przy stylizacji całej sylwetki (ubiór, fryzura, biżuteria). Wielka dbałość o higienę. Kult młodości i piękna przejawiający się dbałością o sprawność ciała.

Rzym

Wyraźny podział na fryzjerstwo męskie i damskie, niewolnice zajmujące się układaniem włosów to kypassis i ornatrix. Fryzjer męski to tonsor. Do ich czynności należało mycie głowy, skręcanie włosów w loki i pierścionki, układanie fal. Moda na włosy koloru blond spowodowane zwiększającą się ilością niewolnic germańskich, Stosowanie dopinek z włosów naturalnych w kolorze blond. Stosowanie mydła do mycia. Usuwanie nadmiernego owłosienia za pomocą pęsety. Kontynuowanie kultu ciała na wzór grecki. Zwyczaj golenia męskiego zarostu (rozpoczęta przez Scypiona Afrykańskiego Starszego). Stosowanie ołowianych grzebieni do przyciemniania włosów (farby metaliczne).

Łaźnie publiczne i prywatne.

Średniowiecze

Zastój w rozwoju rzemiosła spowodowany wpływami Kościoła na filozofię życia człowieka, odrzucającą sprawy cielesne, na rzecz duchowych. Zamykanie wczesnośredniowiecznych łaźni (św. Hieronim (1350r.) dozwalał na kąpiel tylko dzieciom, Św. Kinga szczyciła się, że kropla wody nie tknęła nigdy jej ciała). Wydłużanie optyczne

twarzy przez usuwanie brwi i włosów nad czołem. Pierwsze bardzo ozdobne nakrycia głowy kobiecej- chusty, czepce.

Renesans

Rozjaśnianie włosów przy pomocy wody morskiej i słońca (mokre włosy, wyciągnięte przez specjalne rondo godzinami suszono na słońcu) tzw. blond wenecki.

Dbłość o męski zarost.

Barok

Rozwój rzemiosła perukarskiego.

Rokoko

W 1763 r. w Paryżu, powstała pierwsza Akademia Fryzjerska, założona przez mistrzów fryzjerstwa: Dage i Legrosa. Opracowali zasady technik fryzjerskich oraz wykazali konieczność doboru fryzury do twarzy i całej sylwetki. We Francji powstały pierwsze żurnale. Promowały nowe modele strojów, fryzur i dodatków. Pudrowanie włosów naturalnych i peruk na białą. Moda na przyklejanie „muszek”. Powstał specyficzny szyfr znaczenia przyklejonych „muszek” zależny od miejsca jej umieszczenia. Na kontynencie europejskim przyklejane najczęściej były małe kółeczka jedwabiu, w Anglii formy „muszek” były bardziej fantazyjne. Moda na wysokie fryzury wykonywane na stelażach- fryzury Marii Antoniny.

Leonardo- nadworny fryzjer Marii Antoniny wykreował nowe uczesania na tzw. „modę faktów”- zdobienie fryzur symbolami codziennych zdarzeń np. okrętem, amorkiem itp.

Dyrektoriat

- Fryzury wzorowane na męskich fryzurach rzymskich.
- Skrócenie włosów damskich do linii karku.
- Moda na „fryzury rozwiane wiatrem”.
- Stosowanie tresek we fryzurach damskich.

Empire

Moda na kobiece fryzury antyczne.

Biedermeier

1818 r. – Francuz Louis Jacques Thenard w wyniku reakcji chemicznej otrzymał nadtlenek wodoru.

1828 r. – skonstruowano nowożytną brzytwę.

Moda na fryzury damskie dzielone przedziałkami na części, rozbudowane na boki.

II poł. XIX wieku

1850 r. – opanowano umiejętność szlifowania brzytwy.

1867 r. – użycie przez fryzjera Hugo po raz pierwszy nadtlenu wodoru do rozjaśniania włosów – 3% wodę utlenioną.

1880 r. – zastosowanie ręcznej maszynki do strzyżenia włosów.

1887 r. – udana próba wykonana przez Augusta Hoffmanna zastosowania do farbowania płynnej chemicznej farby do włosów.

1897 r. – Marcel Grateau nietrwale przekształcił włosy i wykonał uczesanie za pomocą żelazka do ondulacji, tzw. ondulację żelazkową.

XX wiek

1901 r. – King Gillet skonstruował i opatentował golarkę z wymiennymi ostrzami.

1904 r. – Eugene Schueller (późniejszy założyciel firmy L'Oréal) opatentował pierwszą do włosów farbę w kremie.

1905 r. – Georg Hardy zastosował ondulację trwałą elektryczną.

1920 r. – wynaleziono nożyczki do degażowania – degażówki jednostronne.

W latach dwudziestych XX wieku Antonii Cierplikowski, „Antoine” stworzył dla kobiet fryzury z krótkich włosów.

W latach dwudziestych XX wieku pojawiły się pierwsze suszarki do włosów.

1924 r. – Josef Mayer zapoczątkował płaskie nawijanie włosów.

W latach trzydziestych w USA wynaleziono trwałą ondulację na zimno a po pewnym czasie ondulację kompresową.

1931 r. – amerykańska firma Schichinc skonstruowała elektryczną maszynkę do golenia.

1933 r. – firma Procter&Gamble opracowała pierwszy nowoczesny szampon do włosów.

1946 r. – rozpowszechniło się strzyżenie włosów na mokro.

1946 r. – zaczęto powszechnie przekształcać włosy za pomocą ondulacji na zimno.

1950 r. – w Europie zastosowano ondulację na ciepło.

1950 r. – Norman Orentriech wykonał pierwsze przeszczepy włosów.

1951 r. – wynaleziono farbę do włosów w paście.

1954 r. – Georg Hardy wykonał strzyżenie plastyczne za pomocą brzytwy.

1956 r. – firma Wilkinson Sword wyprodukowała żyłki ze stali nierdzewnej.

1957 r. – pojawiła się ondulacja kwaśna: pH = 4 – 6,5.

1957 r. – Polskie Ministerstwo Zdrowia dopuściło do powszechnego użytku płyn do trwałej ondulacji na zimno z kwasem tioglikolowym.

1960 r. – firma L'Oréal wprowadziła na rynek pierwszy lakier do włosów w aerozolu.

1964 r. – Vidal Sassoon zapoczątkował nową technikę strzyżenia- strzyżenie wewnątrz dłoni.

1965 r. – Vidal Sassoon stworzył innowacyjne „asymetryczne strzyżenie”.

1972 r. – Jean Louis David zaczął rozpowszechniać nowatorskie techniki strzyżenia bez użycia nożyczek.

1981 r. – pojawiła się usługa zagęszczania i przedłużania włosów metodą „Monofibre”, opracowana przez Simona Forbesa

1981 r. – Fin Rolf Norston po raz pierwszy zastosował mikrotransplanty (wszczepianie poszczególnych cebulek włosów z potylicy w miejsca pozbawione włosów).

4.1.2. Pytania sprawdzające

Odpowiadając na pytania, sprawdzisz, czy jesteś przygotowany do wykonania ćwiczeń

1. Jak nazywano fryzjerów w starożytnym Rzymie i Grecji?
2. Kiedy wynaleziono farbę do włosów w paście?
3. Kiedy rozpowszechniła się moda na peruki pudrowane na białą?
4. Gdzie powstała pierwsza Akademia Fryzjerska?
5. Jak uzyskiwano kolor tzw. blond wenecki?
6. Kto wprowadził masową modę na obcinanie włosów damskich na krótko?
7. Kiedy po pierwszy otrzymano nadtlenek wodoru do rozjaśniania włosów – 3% wodę utlenioną.
8. Kiedy po raz pierwszy zastosowano trwałą ondulację elektryczną?
9. Jak nazywały się narzędzia do wykonywania ondulacji w starożytnej Grecji?
10. Kiedy zaczęto powszechnie przekształcać włosy za pomocą ondulacji na zimno?

4.1.3. Ćwiczenia

Ćwiczenie 1

Uzupełnij tabelę.

Okresy w dziejach ludzkości	Nowości w sztuce fryzjerskiej
Egipt	....
	Skonstruowanie i opatentowanie golarki z wymiennymi ostrzami
Secesja	....
	uczesania na tzw. „modę faktów” – zdobienie fryzur symbolami codziennych zdarzeń np. okrętem, amorkiem, koszem warzyw itp.
	Golenie brwi i czoła w celu jego wydłużenia
	Duże peruki męskie spływające na ramiona i plecy
Lata dwudzieste XX wieku	....

Sposób wykonania ćwiczenia

Aby wykonać ćwiczenie, powinieneś:

- 1) zapoznać się z opisem fryzur wykonywanych w różnych epokach (materiał nauczania pkt. 4.1.1.),
- 2) wpisać odpowiedź do tabeli,
- 3) porównać Swoją tabelę z tabelami opracowanymi przez koleżanki/kolegów.

Wyposażenie stanowiska pracy:

- karta ćwiczenia,
- materiały piśmiennicze,
- literatura z rozdziału 7.

Ćwiczenie 2

Przeanalizuj rozwój sztuki fryzjerskiej i wskaż epoki, w których modne były peruki. Opisz zmiany w wyglądzie peruk.

Sposób wykonania ćwiczenia

Aby wykonać ćwiczenie, powinieneś:

- 1) zapoznać się chronologią rozwoju sztuki fryzjerskiej na przestrzeni wieków (materiał nauczania pkt. 4.1.1.),
- 2) dokonać analizy rozwoju sztuki fryzjerskiej,
- 3) wybrać i zapisać epoki w których modne było noszenie peruk, porównać peruki z poszczególnych okresów,
- 4) zaprezentować wykonane ćwiczenie,
- 5) dokonać oceny ćwiczenia.

Wyposażenie stanowiska pracy:

- materiały piśmiennicze,
- arkusze papieru A4,
- literatura z rozdziału 7.

4.1.4. Sprawdzian postępów

Czy potrafisz:

	Tak	Nie
1) podać sposoby i narzędzia do ondulacji włosów w starożytności?	☐	☐
2) podać czas i miejsce powstania pierwszej akademii fryzjerskiej?	☐	☐
3) podać czas i miejsce największej mody na krótkie włosy?	☐	☐
4) podać kiedy wynaleziono farbę do włosów w paście?	☐	☐
5) wskazać przebieg rozwoju fryzjerstwa na przestrzeni wieków?	☐	☐
6) podać okres największego zastoju we fryzjerstwie?	☐	☐
7) podać cechy „mody faktów”?	☐	☐
8) podać określenia fryzjerów w czasach historycznych?	☐	☐
9) podać czas otrzymania nadtlenu wodoru?	☐	☐

4.2. Historia fryzur, zarostu, zmiany proporcji modnej sylwetki człowieka

4.2.1. Materiał nauczania

Od najdawniejszych czasów człowiek dbał o swój wygląd zewnętrzny. Często to on świadczył o zajmowanym miejscu w społeczeństwie. Na przestrzeni wieków zmieniały się kanony piękna. Przeobrażeniom ulegała sylwetka kobieca i męska. Omawiając historię fryzur nie można pominąć historii ubioru i makijażu stanowiących nierozdzielny całość. Informacje dotyczące wyglądu człowieka w poszczególnych okresach historycznych możemy zaczerpnąć z wykopalisk archeologicznych, płaskorzeźb, rzeźb, obrazów, przekazów pisanych oraz innych dostępnych nam źródeł.

W dziejach sztuki fryzjerskiej i mody możemy rozróżnić okresy:

- starożytność (od czasów najdawniejszych do 500 r. n. e.),
- średniowiecze,
- renesans,
- barok,
- rokoko,
- dyktariat,
- empire,
- biedermeier,
- II poł. XIX wieku,
- Secesja,
- XX wiek.

Starożytność

Ludzie żyjący w czasach prehistorycznych dokonywali już prostych zabiegów fryzjerskich. Długie włosy przeszkadzały w życiu codziennym. Przycinano je kamiennymi nożami, opalano nad ogniem lub wykonywano prymitywne pletnie. Włosy i ciało pokrywano naturalnymi farbami otrzymanymi z roślin i minerałów. Mogli również ze względów praktycznych golić brody krzemiennymi brzytwami. Ubiory wykonywane były ze skór upolowanych zwierząt lub z traw lub prymitywnych tkanin (zależnie od klimatu, w jakim żyli ludzie).

Największe cywilizacje starożytne rozwijały się w basenie morza śródziemnego. Do nich należą Sumer, Assyria, Babilon, Persja, Egipt, Grecja i Rzym.

Sumer

Sumerowie nosili uformowane z pasma tkaniny czapki w formie dysku. Kobiety na długie, rozpuszczone włosy nakładały opaski. Innym rodzajem uczesania były duże fryzury ujęte ozdobnymi taśmami. Odkrywały uszy, w tyle tworzyły duży kok. Uzupełnieniem fryzury szlachetnie urodzonych były ogromne metalowe ozdoby. Szaty stanowiły prostokątne tkaniny, często haftowane lub wyszywane ozdobami, przewiązywane w talii pasami.

Rys. 1. Sumer

Asyria

Sztuka asyryjska przedstawia tylko wizerunki mężczyzn-wojowników. Według prawa kobiety poza domem musiały nosić welon zakrywający głowę i twarz. Znany przekaz ukazuje kobietę w wysokiej czapce hełmie nasuniętym na czoło, ze wstęgami i okrągłą ozdobą. Długie włosy SA rozdzielone na boki i misternie skręcone, zakończone skuwkami. Mężczyźni nosili długie, spływające na ramiona i plecy włosy. Często ujęte były w siatki lub specjalne upięcie. Nad czołem ułożone w drobne loczki, w okolicy uszu i policzków w pierścionki. Nakryciem głowy wysokich urzędników były czapki ze ściętymi stożkami ozdobione wstęgami. Atrybutem mężczyzny była długa, wypielęgnowana broda, ozdobiona dodatkowo drobnymi pierścionkami. Brody ścinane schodkowo, długie i ozdobne miały przynieść sukces w walce. Chętnie noszono bransolety, naramienniki, kolczyki i inne ozdoby. Ubiór stanowiły spodnie, tuniki i płaszcze oraz wysokie botki ze skóry. Tkaniny były barwne i często ozdabiane.

Królowie na znak władzy nosili nakrycia głowy w formie stożka ozdobionego obręczami ze spadającymi na ramiona wstęgami.

Rys. 2. Okrycia głowy królów

Persja

Fryzury były bardzo staranne. Gładkie na wierzchołku głowy z grzywką zakończoną loczkami, boki i dolna część łagodnie zakrywająca policzki i kark, ułożona w pierścionki tworzące poziome linie. Zarost w formie niezbyt długiej spiczastej brody i podkręconych do góry wąsów, całość starannie wypielęgnowana. Nakryciem była niska czapka. Kobiety zaczesywały długie włosy za uszy, zaplatały warkocz. Głowę zakrywały czapką w formie hełmu z wzorzystym obszyciem. Persowie przejęli wzory ubiorów od Asyryjczyków

ugruntowując pozycję spodni. Obok tradycyjnych włókien pojawiły się tkaniny jedwabne sprowadzane ze wschodu. Zdobienia strojów podkreślały hierarchiczność społeczeństwa.

Egipt

Pielęgnacja włosów i ciała w starożytnym Egipcie związana była z religią, obrzędami i obyczajami. Higiena i nawyki czystości odgrywały ważną rolę w życiu Egipcjan. Wyszkoleni niewolnicy dbali o wygląd swoich właścicieli. Popularnym zabiegiem wśród kobiet i mężczyzn było golenie włosów. Włosy zachowywali ludzie młodzi lub biedni. Dzieciom zachowywano jeden lok z boku głowy. Kobiety nosiły krótkie włosy lub całkowicie goliły głowy i zakładały peruki (w kształcie pazia), wykonane z włosów ludzkich wełny owczej, włosia końskiego bądź włókien roślinnych. Fryzury damskie składały się z drobnych warkoczyków nadających peruce kształt trapezu. Najpopularniejszym kolorem peruk był czarno-granatowy, farbowano je również na kolor niebieski, zielony, czerwony, blond i złoty. Wielkość peruk zależała od okresu historii, za rządów XII- XVII dynastii popularne były duże peruki rozdzielone na trzy części, z których boczne przewiązywano taśmami i układano z przodu na ramionach. Na dole fryzury przymocowywano drobne metalowe ozdoby. Tył gładko wyczesany opadał na plecy. W okresie Nowego Państwa popularne były peruki układane w loki tworzące trzy warstwy (prawdopodobnie połączenie włosów naturalnych ze sztucznymi). Egipcjanie mieli własnych fryzjerów dbających o peruki. Egipcjanie nie nosili zarostu. Golenie wykonywane było małym sierpowym narzędziem (pierwowzór brzytwy). Również. Golenie było jedną z codziennych czynności upiększających (zarost na ciele nie był tolerowany wśród wyższych warstw społecznych). W dużych ilościach używali kosmetyków: pasty wodno-sodowej do mycia ciała, szminek, kredek do malowania oczu, kremów, pachnideł (makijaż oczu miał zapobiegać ich chorobom, dlatego stosowany był u kobiet, mężczyzn i dzieci, jego kształt zależał od stylu epoki). Do makijażu używali kredek w kolorze czarnym i zielonym oraz gam szarości, błękitów, żółci. Ubiory egipskie były oszczędne, wykonane z lnu. Kobiety nosiły lekkie, proste suknie na ramiączkach, ukazujące sylwetkę (czasem biust). Mężczyźni nosili drapowane okalające biodra przepaski różnej długości. W późniejszym okresie wprowadzono tuniki. Chodzono boso lub w ozdobnych sandałach. Uzupełnieniem ubioru obu płci były kołnierze-naszyjniki wykonane z kamieni lub szklanych paciorków oraz biżuteria z umieszczonymi symbolami bóstw. Oznaką godności kapłańskiej były skóry lamparcie. Ze względu na zwiewność ubioru jak i klimat preferowano sylwetkę delikatną u kobiet, u mężczyzn z rozwiniętą muskulaturą.

Rys. 3. Pielęgnacja włosów i ciała w starożytnym Egipcie

Rys. 4. Pielęgnacja włosów i ciała w starożytnym Egipcie

Grecja

Wierzenia starożytnych greków narzucały kult ciała. Proporcjonalnie zbudowani ludzie, bez zewnętrznych defektów, młodzi i wysportowani, uważani byli za wybrańców bogów. W Grecji powstał kanon sylwetki człowieka stosowany powszechnie w sztuce klasycznej (kanon Lizypa). Fryzura określała statut społeczny człowieka, odróżniała wolnych obywateli od niewolników noszących golone głowy lub krótkie włosy. Fryzury dopasowane do drapowanych szat tworzyły kompozycję rzeźbiarską.

Układanie włosów we wszystkich okresach rozwoju kultury greckiej traktowane było jak ceremonia. Zamożne kobiety posiadały wykwalifikowanych niewolników posługujących się wyspecjalizowanymi narzędziami (teltiks- metalowa spirala do układania i podtrzymywania włosów, kalamis- przyrząd do ondulacji na gorąco,) do wykonywania fryzur. Stosowano zabiegi strzyżenia, ondulowania, farbowania włosów (najbardziej pożądanym kolorem włosów był blond). W okresie achajskim uczesania ulegały wpływom wschodnim. Noszono włosy rozpuszczone, przedzielone na środku przedziałkiem, z karbowaniem na całej długości, podtrzymywane taśmą, u kobiet kilka pasm przerzuconych do przodu, lub podwinięte do góry włosy podtrzymywane opaską, wysunięte na czoło i silnie skręcone, opadające z tyłu na ramiona. Popularna była fryzura z teltiks, której nacisk powodował powstawanie fal. W późniejszym okresie popularny stał się kok, przykrywany chusteczką udrapowaną wokół głowy (kekryfalos). Chusta, której końce ukrywano pod kokiem osłaniały włosy poza wąskim pasem nad czołem. Wyraźny podział na fryzury kobiece i męskie następuje w okresie klasycznym. Męskie fryzury stają się krótsze i swobodniejsze, skomponowane z luźno opadających na kark loków. Dojrzały mężczyźni zapuszczali wąsy i długie, strzyżone w szpic, wypielęgnowane brody. Popularnym nakryciem głowy jest filcowy kapelusz. Fryzury kobiece nie ulegają radykalnym zmianom. Włosy długie, lekko falujące, z tyłu ujęte w kok podtrzymywane są przepaską. Chętnie pozostawiane jest na plecach pasmo włosów tworzące koński ogon. Fryzurę określaną jako melon tworzyły zaczesane do góry włosy, rozdzielone kilkoma przedziałkami od czoła, zebrane z tyłu w kok. Kobiety poza domem nosiły zasłony narzucone na głowę, ocieniające policzki. Środki kosmetyczne i peruki (przejęte ze wschodu), liczne diademy, wieńce, przepaski i wstęgi do podtrzymywania konstrukcji wydłużonej fryzury. Stroje greckie nie miały cech hierarchicznych. Wykonywane były z tkanin wełnianych, barwionych i ozdabianych geometrycznymi szlakami. Późniejsze szaty zaczęto dekoracyjnie drapować. Obuwie stanowiły sandały. Wysokie koturny nosili aktorzy i kurtyzany. Biżuteria noszona była z umiarem.

Rys. 5. Układanie włosów – ceremonia

Rzym

Rzymianie przejęli zamiłowanie do sprawności i pielęgnacji ciała od Greków. Ubiory były drapowane w skomplikowany sposób. Najbardziej znany jest strój rzymskiego obywatela- toga. Był to pas tkaniny długości około sześciu metrów długości. Obowiązywały ściśle reguły dotyczące jego koloru, ułożenia i ilości fałd. Damskim odpowiednikiem togi było pallium. W domach zamożnych obywateli rzymskich wydzielano pomieszczenia kąpielowe. Łaźnie miejskie były miejscem publicznych spotkań, dyskusji i zawierania interesów. Nastąpił wyraźny podział na fryzury męskie i damskie. Do wykonywania zabiegów fryzjerskich i kosmetycznych przyuczani byli niewolnicy:

- kypassis, ornatix- niewolnice wykonujące damskie fryzury,
- tonsurowie- niewolnicy przygotowujący fryzury męskie,
- kosmetowie- pomagali przy kąpielach i wykonywali masaże.

Okres panowania królów i republiki charakteryzuje się prostotą i skromnością. Mężczyźni nosili krótkie włosy i golili zarost (na wzór Scypiona Afrykańskiego Starszego), kobiety czesały włosy w węzeł z tyłu głowy podtrzymywany wstęgą. We fryzurach kobiecych z okresu początku cesarstwa przejawia się przepych i przesada. Uczesania były bardzo skomplikowane i ozdobne, uzupełniane obcymi splotami włosów (niekiedy w kolorze własnych). Stosowano peruki. Modną była fryzura a la Tytus wykonana z drobnych loczków tworzących nad czołem zwarty wałek, z reszty włosów splecionych w drobne loczki tworząco wysoko nad karkiem kok. W II w.n.e. fryzury damskie osiągają największe rozmiary. Drobne loczki tworzące przód fryzury w formie diademu wymagają specjalnego podparcia. Z tyłu włosy tworzą zwarty kok ze spiralnie skręconego warkocza. Skromniejsza jest fryzura z włosami podwyższonymi nad czołem w formie wałka z resztą włosów zaplecioną w drobne warkoczki uchwycone razem w pętlę. Wysokość fryzur dochodzi niemal do wysokości twarzy. W okresie próżnego antyku fryzury stają się skromniejsze i naturalniejsze.

Rys. 6. Przykłady fryzur rzymskich

Rys. 7. Przykłady fryzur rzymskich

Średniowiecze

Charakteryzuje się silnymi wpływami Kościoła na modę. Zainteresowanie higieną zeszło na daleki plan. Kobiety smukłych kształtach, musiały zasłaniać włosy chustami lub czepcami (pokazywanie włosów uważane było za grzech). Tylko młode dziewczęta mogły nosić włosy rozpuszczone lub zaplecione w warkocze. Wśród mężczyzn popularne były fryzury na pazia, lub dłuższe włosy ułożone w fale bądź loki. Starsi mężczyźni zapuszczali obfite, połączone z wąsami brody. W okresie gotyku nastąpiły duże zmiany dzięki wprowadzeniu nowych technologii w budownictwie. W całej Europie powstają monumentalne katedry (sklepienia żebrowe pozwalają na budowanie strzelistych konstrukcji kościołów, zamków, kamienic). Rozwój handlu spowodował rozkwit miast, powstawały banki, uniwersytety. Dużą rolę społeczną i kulturalną odgrywało rycerstwo i dwory panujących i ich suwerenów. Wpłynęło to na złagodzenie wizerunku ludzkiego ciała jako siedliska zła i grzechu. Idealna kobieta nadal posiadała smukłą sylwetkę, delikatne rysy twarzy i jasną cerę. Dla podkreślenia tych cech fryzury były gładkie, rozdzielone przedziałkiem, z długimi warkoczami ozdobionymi taśmą. Na głowę nakładano lekki welon spływający na ramiona i niski, metalowy diadem. Kobięce nakrycia głowy ulegały zmianom, noszono czepce, siatki, kaptury, chusty (w Polsce nakryciem głowy kobiety zamężnej była biała chusta, stąd określenie- białogłowa). W XIV w. weszła moda na usuwanie włosów nad czołem oraz brwi co dawało efekt zachwiania proporcji twarzy, wysokie czoło uchodziło za oznakę szlachetnego pochodzenia. Spływające wzdłuż ciała warkocze zaczęto skręcać wokół policzków, ujmować w ozdobne siatki. Powstające skręty przypominały baranie rogi.

W początkach XV w. weszły w modę ogromne czepce z bocznymi poduszkami na metalowych stelażach podtrzymujących konstrukcję. W miarę upływu czasu czepce uległy zwężeniu i wydłużeniu bocznych poduszek w kształt litery V -czepce siodłowe. Uzupełnieniem czepca był spływający na ramiona welon. Wśród mężczyzn nadal zależności od wieku popularne były dłuższe lub krótsze włosy ułożone w fale bądź loki. Duża różnorodność nakryć męskiej głowy wprowadzała wielobarwność w życie średniowiecznej ulicy. Nakrycia głowy od małych filcowych czapek, kapturów do fantastycznych nakryć wykonanych z filcu, będących połączeniem czapki i kapelusza z fantastycznie okalającymi szyję i opadającymi na plecy, wyciętymi w zęby fałdami. Ubiory szyte były z mięsistych welen, aksamitów, brokatów, jedwabi w szerokiej gamie kolorystycznej, ozdobiane futrami.

Rys. 8. Przykłady fryzur średniowiecznych

Renesans

Wyprawy krzyżowe, rozwój nauki i handlu, odkrycia geograficzne oraz zachwyt nad odkrywaną na nowo kulturą antyczną spowodował rewizję dotychczasowych pojęć i poglądów na otaczający świat. Renesans zapoczątkowany został we Włoszech, w XV w. Nastąpił zwrot ku naturze wynikający z dostrzegania jej piękna oraz fascynacją antykiem. Odrzucono średniowieczne kanony urody, gotyckie czepce i rusztowania, odkryto włosy. Swoje dzieła tworzyli tacy artyści jak Michał Anioł, Rafael, Leonardo da Vinci, Tycjan. Rozpoczęły działać zakazane w okresie późnego średniowiecza łaźnie obsługiwane przez kąpielowych. Cyrulicy fryzjerzy i perukarze rozpoczęli intensywną pracę. Ubrania były kolorowe, bogato zdobione, wykonywane z cennych tkanin. Dekolty ukazywały ozdobne koszule. Modne były podbite kolorowo pęknięcia i bufki. Subtelna i szczupła sylwetka odeszła w zapomnienie. Modna stała się majestatyczna sylwetka o ciężkich proporcjach. Najbardziej pożądanym kolorem włosów, szczególnie Włoszech był blond (tzw. wenecki blond uzyskiwany dzięki rozjaśnianiu włosów morską wodą i promieniami słońca, oraz odcienie czerwieni uwiecznione na portretach Tycjana). Nastąpiła duża różnorodność kobiecych fryzur. Proste, kręcone i falowane włosy noszono upięte w złote, bogato zdobione siatki. Uczesanie okalające twarz dwoma wałeczkami z włosów uformowane w kształcie serca powstało we Francji. Mężczyźni nosili małe wąsiki i brody w szpic, włosy krótsze, zaczesane do tyłu, odkrywające uszy. Za nakrycia głowy służyły berety lub wysokie, aksamitne kapelusze z egretą z piór. Sztywność ubiorów hiszpańskich z dużymi kryzami wokół szyi wymusiła uczesanie głowy zwieńczone warkoczem lub ozdobnym diademem. Fryzura zgodnie odsłaniała wysokie czoło, kark i uszy. Nadal noszono nakrycia głowy w formie różnorodnych chust, welonów, kapturków, czepców siatkowych z ażurowymi workami, beretów. W Niemczech konserwatywna moda mieszczańska popularyzowała czepce poduszkowe przykrywające czoło i uszy wykonywane z bogatych tkanin. W Anglii powszechne były rozbudowane z przodu w formie geometrycznej (trzykrotnie złamane wokół twarzy) czepce dopełnione welonem. Sylwetka renesansowego mężczyzny budziła podziw mocną budową ciała i rozwiniętą muskulaturą. Pomocą w uzyskaniu odpowiedniej sylwetki były mocno watowane ubiory. W zależności od zajmowanego stanowiska i wykonywanej profesji zapuszczali zarost i zakładali odpowiednie nakrycia głowy. Popularne były berety ozdobione piórami, berety noszone na ozdobnych, rozcinanych czepcach, płaskie i niskie czapki z rozciętym brzegiem. „Kolba” była bardzo popularną fryzurą dla mężczyzn.

Rys. 9. Przykłady fryzur okresu renesansu

Barok

Oznacza dziwny, osobliwy, niespotykany. Cechował się zawilnością kompozycji i bogactwem zdobień. Rozprzestrzenił się po całej Europie od Włoch. Wyodrębnił się na różne style: francuski, włoski, hiszpański. Największe uznanie zdobył barok francuski podkreślający potęgę i władzę absolutną Ludwika XIII i Ludwika XIV. Ubiory i fryzury tego okresu dyktowane przez francuski dwór (w niektórych krajach znane pod nazwą alamoda), stały się wyznacznikiem elegancji na dworach całej Europy. Mężczyźni nosili koszule z koronkowymi kołnierzami i mankietami, kaftany z szerokimi rękawami i baskinkami, spodnie do kolan, pończochy, buty z szerokimi cholewami. Uzupełnieniem był kapelusz ozdobiony wstążkami i piórami. Damskie suknie były szerokie z dużymi dekolami i bufiastymi rękawami, spódnice otwarte z przodu po bokach uniesione do góry i udrapowane nad siedzeniem. W późniejszym okresie zaczęto stosować do dekoracji ubiorów w dużych ilościach wstążki, koronki i pióra. Protestanci pozostali wierni dawnym fasonom, preferowali kolory stonowane, odrzucali zdobienia. Ciężka, zwalistą sylwetką charakteryzowała bogatszą część społeczeństwa

Pielęgnacja ciała w okresie baroku ograniczała się do minimum. Kąpiele zastąpiono przemywaniem twarzy, dekoltu i rąk pachnącymi wodami lub alkoholami. Powszechne były choroby skórne, wszawica i pchły, kołtun. Używano dużej ilości kosmetyków (pudry, pomady, szminki), gwałtownie rozwinęła się profesja perfumiarzy komponujących nowe zapachy, często na zamówienie bogatych ludzi.

Na początku stulecia sztywną modę hiszpańską odrzucono. Mężczyźni nosili długie, kręcone, naturalne włosy, spiczastą brodę i wąsy. Fryzurę dopełniał kapelusz o szerokim rondzie ze zdobieniem ze strusich piór. Nowością stały się peruki układane w loki. Jedno dłuższe pasmo przrzucano do przodu i ozdabiano na końcu kokardą. Fryzury męskie systematycznie się powiększały. Ciężkie loki wielkich peruk opadały na ramiona.

Zmniejszyły się brody i wąsy, podkreślano je do góry lub golono tak, że pozostawał tylko zarys w postaci cienkich kreseczek. Kobiety nosiły niskie fryzury z miętko opadającymi lokami wokół policzków, krótką grzywką oraz resztą włosów zaczesaną do tyłu i upiętych w płaski kok (Anna Austriaczka, żona Ludwika XIII). Tłem dla owalu twarzy był koronkowy kołnierzyk oparty na lekkim stelażu. W latach 70 fryzura uległa podwyższeniu. Krótką grzywkę nad czołem zastępują piętzące się drobne loczki, z tyłu głowy noszony jest czepeczek. W późniejszym okresie bardzo modny stał się fontanges, określany jako kornet (w Polsce nazywany czubem) wprowadzony do mody przez faworytę Ludwika XIV to koronki ustawione z przodu nad sobą w trzech pionowych rzędach oparte są na stelażu. Spod czepka widoczna była tylko część włosów przy twarzy, układana w loki. Moda hiszpańska pozostawała w izolacji od wpływów francuskich. Obowiązywało powiększenie uczesania przez zakładanie na włosy peruk. Sztuczne dodatki układano symetrycznie po bokach twarzy w pięciu rzędach i skręcano, z tyłu włosy ujmowano w kok i ozdabiano piórami.

Rys. 10. Przykłady fryzur okresu baroku

Rokoko

Zmiany następowały powoli. Mężczyźni zakładali duże peruki (tzw. allonge) rozdzielone na trzy części. Wojskowi układali wokół twarzy staranne loki, resztę włosów zaczesywali gładko i przewiązywali kokardami (harcap). Rozpowszechniło się pudrowanie peruki na białą. Dopelnieniem fryzury był trójgraniasty kapelusz. Moda wojskowa została chętnie przyjęta wśród arystokracji. Do utrwalania fryzur służyła pomada (lepka, wonna, substancja przypominająca masło). Zrezygnowano z zarostu. Pod koniec rokoko zaczęto powracać do naturalnych włosów bez pudru i pomady. Trójgraniasty kapelusz został zastąpiony przez sztywny, filcowy, najczęściej czarny.

Moda kobieca zmienia się trzykrotnie: w okresie regencji włosy upinano do góry

i pudrowano na białą odrzucając sztywność i bogate dekoracje. Do ozdoby wpinano wstążki, perły, szpilki. Na głowy nakładano delikatne czepeczki z batysty lub gazy. Weszła moda na „muszki” kryjące niedoskonałości skóry, pomagające przy flirtowaniu.

W drugiej połowie lat 70. nadeszła moda na fryzury dwukrotnie wyższe od głowy. Miały one wydłużyć okrągłą buzię lub wysubtelnić owal twarzy. Do uzyskania odpowiedniej wysokości fryzury służyły stelaże, na które zaczesywano włosy. Fryzury rozszerzające się u góry stanowiły znakomitą podstawę do bogatej dekoracji wymyślonej przez nadwornego fryzjera Marii Antoniny, żony Ludwika XVI. Leonard wykreowali „modę faktów”- fryzury budowane z symboli codziennych. Na wysokich uczesaniach znajdowały miejsce owoce, warzywa, świeże kwiaty we flakonikach, małe figurki amorów i nimf, okręty i domy. Fryzury chronił przed wiatrem ogromny, składany kaptur, mocowany na lekkim stelażu. Fryzury wymagały podniesienia odrzwi w Wersalu. Ich wykonanie zajmowało nawet osiem godzin. Po zakazie wprowadzonym przez niezadowolonego króla tak wysokich fryzur kobiety zaczęły stosować strusie pióra. W ostatnim okresie uczesania stają się bardziej naturalne. Moda angielska wprowadziła duże kapelusze z jasnej słomy. Przez cały okres rokoko podkreślano smukłość sylwetki. Gorsety stosowane były przy modelowaniu sylwetek kobiecych jak również męskich. Koniec epoki rokoko położyła rewolucja francuska w 1789 roku.

Rys. 11. Przykłady fryzur okresu rokoko

Dyktoriał

Krótką fazą rozwoju sztuki francuskiej, tuż po wybuchu rewolucji francuskiej. Ścisłe nawiązywała do antyku, dostosowywała się do obyczajów niższych warstw społeczeństwa. Nastąpił powrót do zasad higieny. Zmieniła się całkowicie linia mody, suknie z krótkimi rękawami i dużymi dekoltami miały przesuniętą linię talii pod biust. Moda militarna będąca echem wydarzeń stała się obowiązująca wśród mężczyzn. Kobiety obcinały włosy do linii karku, następnie przykrywały krótkie włosy sztucznym warkoczem, opaską lub splotem, do której dopinały grzebienie w kształcie diademów. Noszono kapelusze o wysokiej głowce i opuszczonych brzegach. Nawiązaniem do niższych warstw społeczeństwa we fryzurze były małe czepeczki, chusty lub zawoje.. Mężczyźni nosili włosy średniej długości, opadające na kark. Kapelusze zdobiły trójkolorowe rozety ze wstążki w narodowych barwach.

W późniejszym okresie weszły w modę włosy zaczesane do przodu, nachodzące z baczkami lub bokobrodami.

Rys. 12. Przykłady fryzur z okresu dyktoriał

Empire

Styl obowiązujący za panowania cesarza Napoleona Bonaparte. Powrócono do codziennej pielęgnacji ciała. Stosowano maseczki i kąpiele z mleka, okłady z ogórka były rzeczami podstawowymi przy pielęgnacji ciała. Włosy myto żółtkami jaj. Obficie używano perfum, pudrów i szminek. Nadal modne były suknie z podniesionym stanem oraz bogato haftowane złote mundury. W modzie męskiej pojawił się frak uzupełniony kamizelką. Pod szyją zawiązywano chustkę. Całość dopełniały białe dopasowane spodnie. Fryzury stylizowano na uczesania antyczne. Wśród mężczyzn furorę robiła „fryzura rozwiana wiatrem” (nosił ją sam Napoleon), uzupełniona bakami lub loki spiętrzone nad czołem. Typowym kapeluszem był dwurożny bicorne. Kobiety również wzorowały się na antyku. Fryzury obfitowały w duże ilości kosztownych ozdób. Nakryciami głowy były turbany, koronkowe czepeczki i antyczne hełmy.

Rys. 13. Przykłady fryzur za panowania Napoleona

Biedermeier

Upadek Napoleona położył koniec na modę empire i hegemonię Paryża w sprawach mody. Stolicą nowego stylu stał się Wiedeń. Mieszczański styl biedermeieru wyrażał się eksponowaniem bogactwa. Zaprzestano stosowania szminek i pudrowania włosów. Nie zapomniano o codziennej higienie. Zmianie uległa sylwetka modnej kobiety. Stan sukien wrócił na właściwe miejsce. Szerokie rękawy, wąska talia oraz szeroka spódnica tworzyły kształt klepsydry, sylwetka stała się bardzo rozłożysta. Damy mocno sznurowały gorsety. Spódnice uległy skróceniu i rozszerzeniu, zaczęto używać obręczy do ich podtrzymania (powstała krynolina). Charakterystycznym nakryciem głowy był kapelusz-budka zdobiony kwiatami, owocami i wstążkami. We fryzurze kobiecej charakterystyczne były przedziałki: środkowy, poprzeczny, okrągły. Partie nad uszami były kręcone, spiętrzone lub uczesane w opadające loki. Na szczycie głowy tworzono misterne konstrukcje- koki ozdobiane klejnotami, kwiatami, wstęgami, tył fryzury był płaski. Niedobory włosów uzupełniano dopięciami. W latach czterdziestych XIX wieku fryzury stały się niskie, włosy rozdzielano po środku głowy, na bokach układano pasma, warkocze lub loki. Pasma przechodziły do tyłu tworząc mały kok. Loki, jakie czesano nosiły nazwę anglezy, były mocne, sute, jakby wykute z kamienia. Za nakrycie głowy służyły koronkowe czepeczki-stroiki lub małe „budki”. Fryzury męskie utworzone z loków, uzupełnione bakami schodzącymi na policzki. W latach czterdziestych również uległy obniżeniu. Loki nad czołem rozdzielono przedziałkiem i przesunięto na boki. Pojawiły się staranne wąsiki i półkoliste brody. Nakrycia głowy stanowiły w latach trzydziestych fantazyjne, romantyczne berety i miękkie kapelusze. W latach czterdziestych obowiązującym nakryciem głowy został cylinder.

Rys. 14. Styl biedermeieru

II poł. XIX wieku (eklektyzm)

Druga połowa XIX wieku to okres częstych zmian w modzie. We Francji rozwinął się styl zwany drugie rokoko lub drugi empire. Ton modzie dyktowała cesarzowa Eugenia, żona Napoleona III. Wprowadzenie lekkiej konstrukcji krynoliny pozwoliło zwiększyć obwód sukien. Upowszechniła się moda na pantalony. Modne były niskie fryzury, z włosami spływającymi po obu stronach policzków, przechodzące w kok z tyłu głowy. Do nakrycia głowy służyły koronkowe czepeczki (fanszoniki). W latach siedemdziesiątych moda zaczęła nawiązywać do form barokowych. Fryzury stały się wysokie o pionowej linii. Często ozdobą tyłu fryzury był warkocz lub szereg anglezów. Ważnym dodatkiem były małe kapelusze zdobione wstążkami i kwiatami noszone skośnie do przodu z małymi woalkami. Suknie zostały rozcięte z przodu. Górną spódnicę zaczęto spiętrzać na tyle tworząc turniurę. Kolejna dekada przynosi fryzury uproszczone. Włosy zaczesywano luźno do góry tworząc niewielki kok. Modne stają się bufiaste rękawy i wysokie kołnierze. Uproszczone również fryzury męskie wprowadzając proste uczesania ze znacznie skróconych włosów nabłyszczanych i wygładzanych brylantyną. Panowie zapuszczali wąsy i brody. Za nakrycie głowy służył cylinder, angielski melonik lub w lecie słomkowy kapelusz.

Rys. 15. Styl empire

Secesja

Secesja kontynuowała formy z końca XIX wieku. Styl w sztuce znalazł swoje odbicie w modzie. Kobieta powinna mieć pełne piersi, wydatne biodra i nieproporcjonalnie szczupłą talię. Powszechny kanon kobiety słabej i delikatnej o jasnej cerze podkreślanej pudrem z mąki ryżowej był obowiązujący. Falista, esowata linia secesyjna uwidoczniła się w kunsztownie układanych fryzurach w postaci fal. Uzyskiwano je zaplatając włosy lub wyciskając żelazkami. Modne były włosy spiętrzone nad czołem, mocno tapirowane specjalnym grzebieniem. Używano siatek lub wkładów zwiększających objętość fryzury. Do bardziej wymyślnych dodawano włosy, skręcone pasma. Całość spinana była ozdobnymi szpilkami. Do dużej fryzury pasował coraz większy kapelusz z ogromną ilością ozdób przybierający

fantazyjne kształty. Mężczyzna w secesji nosił krótkie włosy i niewielki zarost. Pojawiły się nowe fasony kapeluszy. Coraz częściej pojawiają się sportowe garnitury.

Rys. 16. Sportowe garnitury

XX wiek

Na początku wieku nadal króluje secesja. Poszukiwane są jednak nowe formy. Okres przejściowy przed I wojną światową cechuje się różnorodnością i nieokreślonością. Bardzo wyraźnie przebijają wzory wschodnie, greckie i empire. Uczesania wykonywane były bez podkładów, co spowodowało ich zmniejszenie. Ogromne opadające rondo kapeluszy ozdabiano piórami, kwiatami, wypchanymi ptakami. Małe nakrycia głowy miały kształt turbanu lub beretu a la Rembrandt. Włosy w kolorze blond uchodziły za pospolite. Ulubionym męskim nakryciem głowy stał się kapelusz borsalino z ciemnego filcu z dużym rondem. Amatorzy jazdy samochodem zakładali czapki z daszkiem lub skórzane pilotki. Po wybuchu wojny modne były fryzury z opadającym na kark węzłem podtrzymywane opaską, zaczęto przycinać małe grzywki wystające spod opasek. Kapelusze, skromne, podobne do męskich naciągano głęboko na oczy. W ubiorach zaczęły dominować wygodne komplety i kostiumy.

Rewolucja we fryzjerstwie nastąpiła w latach dwudziestych. Powstał nowy prąd w sztuce Art déco. Antonie wylansował nowy styl na „chłopczycę” obcinając krótko włosy. Fryzury takie ujmowały lat i pasowały do lansowanej przez kreatorów mody sylwetki wysportowanego chłopca. Forma nowego kapelusza, zwanego „klosz” została powszechnie zaaprobowana. Wygodne suknie- koszulki podkreślały wdzięk kobiet podlotków. Zaczęto wykonywać śmiały makijaż, używając cieni do powiek, szminek i pudrów. Moda stała się bardziej powszechna i dostępna. W modzie męskiej obowiązywał wzór angielskiego dżentelmena o krótkich, przylizanych włosach i niewielkich wąsikach. Wielu inspiracji dostarczało kino i jego gwiazdy. Upowszechniły się żurnale z modą kobieca i męską.

W latach trzydziestych nastąpił przesyt stylem chłopczycy. Nastąpił powrót do kobiecości, w modzie zaczęto akcentować talię i biust. Noszenie makijażu stało się obowiązkowe. Na trendy w modzie damskiej i męskiej wpływały wielkie hollywoodzkie gwiazdy. Modna stała się fryzura z blond włosów, ułożona ze skrzyconych trwałą ondulacją włosów. Kapelusze „klosze” zostały zastąpione przez kapelusze z dużymi rondami. Pod koniec dekady w modę weszły ozdobne siatki na włosy. Panowie chętnie nosili fryzury ułożone z fal nad czołem, z tyłu wysoko strzyżone do linii ucha.

Lata czterdzieste to triumf fryzur z długich włosów, zaczesywanych do góry i upinanych na czubku głowy w loki lub paż z lokami uformowanymi nad czołem na kształt długich rurek. Stosowano wałki do formowania włosów na karku. Mężczyźni nosili włosy krótkie.

Lata pięćdziesiąte to fryzury powiększające głowę, natapirowane i utrwalone lakierem-głowa cukru, ul. Najmodniejszym kokiem był banan o włosach zwiniętych pionowo z tyłu głowy. Powszechnym nakryciem głowy stał się beret oraz mała, miękka czapeczka. Młodzi mężczyźni naśladowali fryzurę Elvisa Presleya.

Lata sześćdziesiąte to lansowały wysoką i szczupłą sylwetkę. Modne są fryzury z prostych, wysoko tapirowanych włosów, odsłaniających czoło, wywiniętych na zewnątrz na

wysokości karku. Chłopcy naśladowali członków zespołu The Beatles. Pod koniec tego okresu następuje moda na stroje i fryzury hippisowskie.

Lata siedemdziesiąte kreują wizerunek kobiety sukcesu, zadbanej, wysportowanej. Modę dyktują gwiazdy seriali i zespołów młodzieżowych. Prąd hippisowski w modzie reprezentuje fryzura „afro”- naturalne włosy o mocnym skręcie tworzące puszystą, okrągłą lub wydłużoną formę. Rozwijają się popkultury młodzieżowe tzw. moda ulicy.

4.2.2. Pytania sprawdzające

Odpowiadając na pytania, sprawdzisz, czy jesteś przygotowany do wykonania ćwiczeń

1. Jakie ubiory noszono w starożytności?
2. Jakie fryzury noszone były przez arystokratki rzymskie?
3. Kiedy wprowadzono modę na fantazyjne przedziałki?
4. Jak dbano o higienę w okresie średniowiecza?
5. Jakimi metodami otrzymywano blond wenecki?
6. Jakie fryzury męskie obowiązywały w okresie baroku?
7. Jaką formę przybrały fryzury rokokowe?
8. Jakie fryzury nosiły starożytne Greczynki?
9. Kiedy zapoczątkowano modę na krótkie włosy we fryzurach damskich?
10. Jakie są charakterystyczne cechy rozwoju fryzjerstwa w XX wieku?
11. Jakie kolory mogły mieć peruki noszone przez Egipcjanki?
12. Jak dbano o ciało w Rzymie?
13. Jakim zmianom ulegał kształt męskiej peruki w XVII i XVIII wieku?
14. Jak przejawiała się we fryzurach „Moda faktów”?
15. Jaka sylwetka uchodziła za ideał średniowiecza?
16. Jakie kształty zarostu noszono w XX wieku?

4.2.3. Ćwiczenia

Ćwiczenie 1

Dokonaj charakterystyki fryzur z wybranych epok.

Sposób wykonania ćwiczenia

Aby wykonać ćwiczenie, powinieneś:

- 1) zapoznać się z materiałem nauczania (materiał nauczania pkt. 4.2.1.),
- 2) dokonać charakterystyki fryzur z wybranej epoki,
- 3) zaprezentować wykonane ćwiczenie,
- 4) dokonać oceny ćwiczenia.

Wyposażenie stanowiska pracy:

- materiały piśmiennicze,
- arkusze papieru A3,
- reprodukcje obrazów mistrzów malarstwa z różnych epok,
- literatura zgodna z punktem 6 poradnika dla ucznia.

Ćwiczenie 2

Uzupełnij tabelę wpisując opis fryzury charakterystycznej dla danego okresu.

Okresy w dziejach ludzkości	Opis fryzury
Egipt	
Barok	
Rokoko	
Empire	
Secesja	
Lata dwudzieste XX wieku	

Sposób wykonania ćwiczenia

Aby wykonać ćwiczenie, powinieneś:

- 1) zapoznać się z opisem fryzur wykonywanych w różnych epokach (materiał nauczania pkt. 4.2.1.),
- 2) wpisać odpowiedź do tabeli,
- 3) porównać Swoją tabelę z tabelami opracowanymi przez koleżanki/ kolegów.

Wyposażenie stanowiska pracy:

- karta ćwiczenia,
- materiały piśmiennicze,
- literatura z rozdziału 7.

Ćwiczenie 3

Na podstawie analizy najnowszych trendów mody fryzjerskiej wskaż ich powiązania z fryzurami historycznymi.

Sposób wykonania ćwiczenia

Aby wykonać ćwiczenie, powinieneś:

- 1) przeanalizować opisy fryzur historycznych (materiał nauczania pkt. 4.2.1.),
- 2) zapoznać się z najnowszymi trendami mody fryzjerskiej,
- 3) wybrać i scharakteryzować epoki do których nawiązuje w moda współczesna,
- 4) zaprezentować wykonane ćwiczenie,
- 5) dokonać oceny ćwiczenia.

Wyposażenie stanowiska pracy:

- materiały piśmiennicze,
- arkusze papieru A4,
- reprodukcje obrazów mistrzów malarstwa z różnych epok,
- żurnale fryzjerskie, prasa branżowa,
- literatura z rozdziału 7.

Ćwiczenie 4

Po przeanalizowaniu rozwoju fryzjerstwa na przestrzeni wieków wskaż przykłady fryzur opartych na wzorcach starożytnych.

Sposób wykonania ćwiczenia

Aby wykonać ćwiczenie, powinieneś:

- 1) zapoznać się z opisem fryzur wykonywanych na przestrzeni wieków (materiał nauczania pkt. 4.2.1.),
- 2) dokonać analizy fryzur w epokach,
- 3) wybrać, zapisać i scharakteryzować epoki w których odwoływano się do wzorców antycznych,
- 4) wskazać podobieństwa wybranych fryzur z fryzurami starożytnymi,
- 5) zaprezentować wykonane ćwiczenie,
- 6) dokonać oceny ćwiczenia.

Wyposażenie stanowiska pracy:

- materiały piśmiennicze,
- arkusze papieru A3,
- reprodukcje obrazów mistrzów malarstwa z różnych epok,
- literatura z rozdziału 7.

4.2.4. Sprawdzian postępów

Czy potrafisz:

	Tak	Nie
1) określić cechy fryzur egipskich?	☐	☐
2) rozpoznać wskazaną epokę w sztuce?	☐	☐
3) scharakteryzować cechy fryzur damskich i męskich z wybranej epoki?	☐	☐
4) naszkicować fryzurę historyczną?	☐	☐
5) wskazać przebieg rozwoju fryzjerstwa na przestrzeni wieków?	☐	☐
6) podać nazwy i omówić narzędzia wykorzystywane do wykonywania fryzur historycznych?	☐	☐
7) podać zmiany kanonu piękna w sylwetce człowieka?	☐	☐
8) podać określenia fryzjerów w czasach historycznych?	☐	☐
9) podać cechy modnej sylwetki kobiety okresu secesji?	☐	☐

4.3. Cechy i organizacje fryzjerskie

4.3.1. Materiał nauczania

Najprawdopodobniej pierwsze organizacje skupiające rzemieślników jednej lub pokrewnych profesji powstały we Włoszech, były to tzw. ministeria, skąd rozprzestrzeniły się na kontynent. Powstanie rzemieślniczych organizacji cechowych przypada na okres rozwoju i rozkwitu miast w Europie. Już X wieku na terenach dzisiejszej Polski zaczęły wyodrębniać się pierwsze grupy ludzi trudniące się wyrobem produktów, dający im osobny zawód. Do najstarszych profesji należało kowalstwo i hutnictwo, następnie wyodrębnili się garncarze, bednarze, piekarze, piwowarzy, tkacze, grabarze, szewcy i krawcy. Rzemieślnicy zamieszkali w poszczególnych wsiach specjalizujący się w jednej gałęzi produkcji wykonywali zamówienia dla potrzeb dworów feudalnych.

W okresie między X a XIII wiekiem następowało stopniowe oddzielanie się rzemiosła od pracy na roli. Rzemieślnicy osiedlali się w miastach, stanowiąc odrębną grupę mieszkańców dążących do obrony własnych interesów. Na ziemiach polskich pierwsze zgromadzenia cechowe poszczególnych specjalności powstały w XIII wieku. Nazwa cech pochodzi od niemieckiego słowa "zeichen"- znak, ponieważ każdy z powstających cechów wyróżniał się stosowanym znakiem kojarzącym się z wykonywanym przez jego członków zawodem. Patronką fryzjerów była Święta Maria Magdalena. Na sztandarach cechowych widniał ptak (najprawdopodobniej sroka) – symbol plotkarstwa, podwiązka (opaska) – symbolizująca upuszczanie krwi. Cechy dążyły do zapewnienia swoim członkom przewagi nad innymi rzemieślnikami. Tych, którzy nie należeli do cechu, nazywano „przeszkodnikami” albo „partaczami”. Zwalczano ich na wszelkie możliwe sposoby. Kontrolę nad działalnością cechów sprawowały władze cechu oraz władze miast.

Działalność cechu uzależniona była od uzyskania statutu zatwierdzonego przez magistrat lub przez króla. Statut obowiązywał wszystkich członków cechu i normował całokształt stosunków cechowych. Określał prawa i obowiązki członków, regulował stosunki pomiędzy mistrzami z czeladnikami i uczniami. Szczegółowe przepisy dotyczyły stopni hierarchii zawodowej. Terminator miał dokładnie wyznaczony czas nauki oraz warunki materialno-bytowe w okresie pobierania nauki u mistrza. Umowa spisywana była między opiekunami ucznia a majstrem i składana w archiwum cechu. Do cechu wnoszono opłatę za naukę. Uczeń otrzymywał pełne utrzymanie i był zobowiązany do bezwzględnej posłuszeństwa. Musiał wykazać się również przed podjęciem nauki „uczciwym urodzeniem” i przejść wstępną próbę. Po ukończeniu określonej czasem nauki stawał się pół towarzyszem i w tej roli musiał przepracować u swojego mistrza pół roku. Po tym czasie stawał się czeladnikiem i mógł ubiegać się o miejsce pracy. Czeladnik musiał posiadać własne narzędzia pracy. Warunkiem zdobycia tytułu mistrza było zdanie egzaminu teoretycznego i praktycznego. Kandydat na mistrza musiał m.in.: przygotować plastry i maści według receptury, wytoczyć nowo odkutą brzytwę, wyostrzyć nożyce i puszczało do krwi i otwierania wrzodów, wykazać się umiejętnością stawiania baniek. W XIII wieku powstał cech łąziebników, zajmujących się przygotowywaniem kąpieli, stryżeniem i usuwaniem zarostu.

W XIV wieku powstał cech balwierzy (zwanych też cyrulikami lub golarzami) zajmujących się goleniem i stryżeniem włosów. W późniejszym okresie wykonywali też usługi felczerskie: stawiali bańki, robili maści, przystawiali pijawki.

W XVII wieku we Francji najlepiej zarabiającą grupą rzemieślników byli perukarze. Balwierze toczyli z nimi wojnę o klientów, gdyż odbierali im zarobki. Połączenie obu cechów nastąpiło w II połowie XVIII wieku.

Obok podstawowej działalności gospodarczej cechy pełniły szereg funkcji społecznych i kulturotwórczych. Z kasy cechowej wypłacano zapomogi chorym lub zubożałym członkom korporacji, troszczono się o wdowy i sieroty.

Organizacje cechowe przetrwały w niezmienionej formie organizacyjnej aż do XVIII wieku, kiedy to nastąpił zastój a następnie upadek rzemiosła spowodowany rozwojem przemysłu i załamaniem się monopolu rzemiosła. U schyłku I Rzeczypospolitej - tuż przed rozbioremami – podjęto próbę dostosowania statutów cechów i ich działalności do nowych warunków gospodarczych. Złagodzone warunki uzyskiwania tytułu mistrza, a rzemiosło uznano za stan zanikający. W połowie XIX wieku następowało powoływanie związków cechów i stowarzyszeń rzemieślniczych. Kolejnym ogniwem samorządu rzemiosła polskiego stały się w XX wieku izby rzemieślnicze.

Dzisiaj Związek Rzemiosła Polskiego to około 300 tysięcy zrzeszonych rzemieślników działających w ponad 100 zawodach. Wśród nich są związane z dzisiejszym zawodem fryzjera.

Obecnie cech fryzjerski powoływany jest przez Izby Rzemieślnicze, których nadrzędnym Organem jest Związek Rzemiosła Polskiego.

Zadaniem cechów jest:

- dbanie o rozwój rzemiosła,
- obrona interesów członków,
- podnoszenie kwalifikacji zawodowych członków,
- szkolenie uczniów zgodnie z wytycznymi Związku Rzemiosła Polskiego.

Przy Związku Rzemiosła Polskiego działa Ogólnopolska Komisja Branżowa Fryzjersko-Kosmetyczna, której zadaniem jest nadzorowanie działania związanego z edukacją i organizowaniem pokazów i targów fryzjerskich.

POLFRYZ to Stowarzyszenie Polskich Fryzjerów i Kosmetyczek aktywnie zajmujących się zagadnieniami branży fryzjerskiej. Biorą czynny udział w organizowaniu pokazów, targów konkursów fryzjerskich.

Międzynarodowe organizacje fryzjerskie to:

- **OAI**- Organisation Artistique Internationale de la Coiffure- Międzynarodowa Artystyczna Organizacja Fryzjerska,
- **CIC**- Confederation Internationale de la Coiffure- Międzynarodowa Konferencja Fryzjerstwa,
- **OMC**- Organisation Mondial Coiffure- Światowa Organizacja Fryzjerska (powstała przez połączenie OAI i CIC), zrzesza federacje fryzjerskie wielu krajów,
- **Coiffure EUROPE**- Organizacja Europejska,
- **HCF**- Saute Coiffure Fracaise- Wielkie fryzjerstwo Francuskie.

Do najważniejszych imprez fryzjerskich można zaliczyć:

- **Hair Word**- mistrzostwa świata we fryzjerstwie, odbywające się co cztery lata w różnych miejscach na świecie,
- **Salon International**- impreza odbywająca się w Londynie, stanowiąca przegląd trendów w stylizacji z zakresu fryzjerstwa i pokrewnych dziedzin oraz przeglądem fryzjerstwa brytyjskiego, międzynarodowy Festiwal mody Fryzjerskiej i kosmetycznej Hair- Fair International POLFRYZ w Poznaniu - to przegląd najlepszych stylistów we fryzjerstwie,
- **LOOK** Forum Fryzjerstwa i Kosmetyki w Poznaniu- organizowane są pokazy, mistrzostwa i targi.
- **Hair and Beauty** – międzynarodowe targi fryzjerskie i kosmetyczne we Frankfurcie. Najnowsze trendy we fryzjerstwie prezentowane na terenie targów.

Do rozwoju sztuki fryzjerskiej na przestrzeni wieków przyczyniło się wiele postaci. Najślynniejsze z nich to:

Dagé – królewski fryzjer, cesał Markizę de Pompadour – pierwszy przedstawiciel Złotego Wieku Fryzjerstwa. Razem z Legrosem założył w Paryżu pierwszą Akademię Fryzjerską.

Leonard- fryzjer królowej Marii Antoniny, wykreowali „modę faktów”- fryzury budowane.

Z codziennych symboli życia np. warzyw, miniaturowych okrętów, powozów, amorków itp.

Marcel Grateau – wynalazł żelazko do ondulacji i wyciskania fal.

Eugene Scheller- opatentował pierwszą, syntetyczną, bezpieczną farbę do włosów (1907r.).

Karol Nessler prekursor trwałej ondulacji elektrycznej. Zabieg był niebezpieczny dla włosów i klientki. Na początku trwał kilkanaście godzin, pod koniec udało się go zredukować do dwóch.

Josef Mayer rozpoczął płaskie nawijanie włosów. Do wykonywania trwałej ondulacji zaczął wykorzystywać płyn do trwałej, ciśnienie i wysoką temperaturę. Zabieg był bezpieczny i krótkotrwały.

Antonii Cierplikowski – *"Antoine"*, (ur. 24 grudnia 1884 r. w Sieradzu, zm. 5 lipca 1976 tamże). Słynny fryzjer o międzynarodowej sławie, twórca nowych trendów w dziedzinie fryzjerstwa. Artysta, przyjaciel francuskich sfer artystycznych, polityków i głów koronowanych, mecenas sztuki. W wieku jedenastu lat zetknął się po raz pierwszy z zawodem fryzjera w Łodzi. W 1901 r. wyjechał do Paryża, gdzie w bardzo młodym wieku zdobył wielką sławę i uznanie. W historii zapisał się jako autor fryzury "na chłopczycę" ("garconne" - garsonka), którą wymyślił dla aktorki Evy Lavalliere w 1909 r. Od tej fryzury i sukienek Coco Chanel zaczęła się nowa moda lat międzywojennych. Cesał najbardziej znane artystki swoich czasów: Sarę Bernhardt, Josephine Baker, Edith Piaf, Brigitte Bardot. Przyjaźnił się zwłaszcza z Xawerym Dunikowskim i Jeanem Cocteau. Wprowadził do mody strzyżenie „na chłopczycę”.

Vidal Sassoon – wykonał strzyżenie wewnątrz dłoni oraz „strzyżenie asymetryczne”.

Jean Louis David – zastosował nowe techniki strzyżeń i czesania.

4.3.2. Pytania sprawdzające

Odpowiadając na pytania, sprawdzisz, czy jesteś przygotowany do wykonania ćwiczeń.

1. Jakie zawody wykonywali rzemieślnicy dbający o ciało człowieka?
2. Jak nazywały się pierwsze zrzeszenia rzemieślników?
3. Kiedy i gdzie powstały pierwsze cechy?
4. Jakie są podstawowe cele współczesnych Izb Rzemieślniczych?
5. Jakie organizacje międzynarodowe i krajowe zrzeszają fryzjerów?
6. Jakie imprezy i targi fryzjerskie odbywają się w Polsce i na świecie?
7. Jaka była droga ucznia do osiągnięcia tytułu mistrza?
8. Kiedy powstały pierwsze cechy na ziemiach polskich?
9. Podać czas i miejsce powstania pierwszej akademii kształcącej fryzjerów?
10. Podać jak nazywał się fryzjer Marii Antoniny?
11. Podać kto i kiedy wprowadził modę na „chłopczycę”?
12. Podać jakie uczesania wprowadził w modę Leonard?
13. Podać kto jest prekursorem trwałej ondulacji?
14. Podać kto zastosował nowe techniki strzyżeń?

4.3.3. Ćwiczenia

Ćwiczenie 1

Przeanalizuj rozwój organizacji cechowych i podaj, jakie warunki musiał spełnić przyszły mistrz w zawodzie.

Sposób wykonania ćwiczenia

Aby wykonać ćwiczenie, powinienes:

- 1) zapoznać się z zasadami naboru i nauki uczniów oraz egzaminu na mistrza (materiał nauczania pkt. 4.3.1.),
- 2) dokonać analizy materiału,
- 3) zapisać w dowolnej formie drogę kariery,
- 4) zaprezentować wykonane ćwiczenie,
- 5) dokonać oceny ćwiczenia.

Wyposażenie stanowiska pracy:

- materiały piśmiennicze,
- arkusze papieru A4,
- literatura z rozdziału 7.

Ćwiczenie 2

Na podstawie materiału nauczania oraz dostępnych źródeł przygotuj kalendarz imprez fryzjerskich na najbliższe pół roku.

Sposób wykonania ćwiczenia

Aby wykonać ćwiczenie, powinienes:

- 1) zapoznać się kalendarzem imprez fryzjerskich,
- 2) zapisać nazwy organizacji przygotowujących te imprezy,
- 3) wykonać zestawienie imprez fryzjerskich,
- 4) zaprezentować wykonane ćwiczenie,
- 5) dokonać oceny ćwiczenia.

Wyposażenie stanowiska pracy:

- materiały piśmiennicze,
- Internet,
- arkusze papieru A4,
- literatura z rozdziału 7.

Ćwiczenie 3

Napisz notkę biograficzną Antoniego Cierplikowskiego.

Sposób wykonania ćwiczenia

Aby wykonać ćwiczenie, powinienes:

- 1) zapoznać się z biografią Antoniego Cierplikowskiego,
- 2) zaprezentować wykonane ćwiczenie,
- 3) dokonać oceny ćwiczenia.

Wyposażenie stanowiska pracy:

- materiały piśmiennicze,
- arkusze papieru A4,
- literatura z rozdziału 7.

4.3.4.Sprawdzian postępów

Czy potrafisz:

	Tak	Nie
1) podać czas i miejsce powstania pierwszych organizacji cechowych w Europie?	☐	☐
2) podać podstawowe zadania Izb Rzemieślniczych?	☐	☐
3) wskazać nazwy organizacji zajmujących się promowaniem nowoczesnego fryzjerstwa?	☐	☐
4) określić nazwy targów i przeglądów sztuki fryzjerskiej?	☐	☐
5) wymienić nazwy zawodów historycznych zajmujących się usługami związanymi z kosmetyką i fryzjerstwem?	☐	☐
6) określić, kiedy nastąpił regres działalności cechów?	☐	☐
7) określić czas i miejsce wprowadzenia mody na krótkie włosy?	☐	☐
8) podać prekursorów nowoczesnego strzyżenia?	☐	☐
9) podać czas wynalezienia farb w paście?	☐	☐
10) podać prekursora trwałej zmiany kształtu włosów?	☐	☐

5. SPRAWDZIAN OSIĄGNIĘĆ

INSTRUKCJA DLA UCZNIĄ

1. Przeczytaj uważnie instrukcję.
2. Podpisz imieniem i nazwiskiem kartę odpowiedzi.
3. Zapoznaj się z zestawem zadań testowych.
4. Test zawiera 20 zadań dotyczących charakteryzowania rozwoju rzemiosła i sztuki fryzjerskiej. Są to zadania wielokrotnego wyboru i tylko jedna odpowiedź jest prawidłowa.
5. Udzielaj odpowiedzi tylko na załączonej karcie odpowiedzi. W zadaniach wielokrotnego wyboru zaznacz prawidłową odpowiedź X (w przypadku pomyłki należy błędną odpowiedź zaznaczyć kółkiem, a następnie ponownie zakreślić odpowiedź prawidłową),
6. Pracuj samodzielnie, bo tylko wtedy będziesz miał satysfakcję z wykonanego zadania.
7. Kiedy udzielenie odpowiedzi będzie Ci sprawiało trudność, wtedy odłóż jego rozwiązanie na później. Wróć do niego, gdy rozwiążesz pozostałe zadania.
8. Na rozwiązanie testu masz 45 minut.

Powodzenia!

ZESTAW ZADAŃ TESTOWYCH

1. Regres sztuki fryzjerskiej nastąpił w
  - a) starożytnym Rzymie.
  - b) Anglii.
  - c) Średniowieczu.
  - d) latach trzydziestych XX wieku.
2. Fryzjer męski w starożytnym Rzymie to
  - a) Balwierz.
  - b) Cyrulik.
  - c) Kosmeta.
  - d) Tonsur.
3. Moda na fryzury z fantazyjnymi przedziałkami i konstrukcjami na czubku głowy występowała w okresie
  - a) biedermeieru.
  - b) rokoko.
  - c) średniowiecza.
  - d) starożytności.
4. Kalamis to
  - a) polerowane brązowe lustro.
  - b) metalowa pałeczka do nawijania i ondulowania włosów.
  - c) nazwa fryzjera w starożytnym Rzymie.
  - d) określenie peruki.
5. Farby w paście pojawiły się dzięki firmie
  - a) Oriflame.
  - b) L'Oréal,
  - c) House of Gucci.
  - d) Procter & Gamble.

6. Podstawowym zadaniem perukarzy było
  - a) farbowanie włosów.
  - b) produkowanie kosmetyków i perfum.
  - c) wykonywanie nakryć głowy.
  - d) wykonywanie i konserwowanie wyrobów z włosów.

7. Pierwszej trwałej zmiany kształtu włosów dokonał
  - a) Georg Hardy.
  - b) Karol Nessler.
  - c) Vidal Sassoon.
  - d) Josef Mayer.

8. Antoni Cierplikowski, najłynniejszy polski mistrz fryzjerstwa znany był pod pseudonimem
  - a) Jean Louis David.
  - b) Antoine.
  - c) Vidal Sassoon.
  - d) Gabriel.

9. W baroku modę dyktowały
  - a) warunki klimatyczne.
  - b) mieszczaństwo.
  - c) kościół i duchowieństwo.
  - d) król i jego dwór.

10. Do podstawowych zadań cechu zaliczamy
  - a) podnoszenie kwalifikacji członków cechu.
  - b) ubezpieczenie członów.
  - c) organizowanie pokazów.
  - d) promowanie organizacji cechowych.

11. Krajowa impreza przeznaczona dla fryzjerów to
  - a) Salon International.
  - b) Hair Word.
  - c) LOOK Forum Fryzjerstwa i Kosmetyki.
  - d) Hair and Beaty.

12. Polskie organizacje fryzjerskie to
  - a) OMC.
  - b) POLFRYZ.
  - c) Organisation Mondial Coiffure.
  - d) Coiffure EUROPE.

13. Jako pierwszy strzyżenie asymetryczne zastosował
  - a) Laurent.
  - b) Antoine.
  - c) Vidal Sassoon.
  - d) Gabriel.

14. Kanon sylwetki średniowiecznej kobiety to
- barczysta, mocno zbudowana, krępa.
  - delikatna, wysmukła, o wypukłym brzuchu, długich, szczupłych nogach, wypukłym brzuchu i twarzy zbliżonej do trójkąta.
  - zmysłowa, rosła, mocno zbudowana, o zdrowej cerze, regularnych rysach twarzy i wypielęgnowanych rękach.
  - wysportowana, szczupła, zwinna, o harmonijnych rysach twarzy, o kształtnych, małych piersiach i foremnych nogach.
15. Najwyższe i najzdobniejsze fryzury były w modzie o okresie
- rokoko.
  - XVI wieku.
  - gotyku.
  - romanizmu.
16. Pierwsze farby metaliczne były w użyciu w
- w Egipcie.
  - w XIX Hiszpanii.
  - w średniowiecznych Włoszech.
  - Starożytnym Rzymie.
17. Modę na wysokie fryzury ze spiętrzonych nad czołem loków, bocznymi spiralami i długimi anglezami nazwane od jej nazwiska wprowadziła
- Hrabina Fontanges.
  - Helena Foment.
  - Markiza de Pompadour.
  - Maria Antonina.
18. Leonard był nadwornym fryzjerem na dworze królowej
- Marii Andegaweńskiej.
  - Marii Antoniny.
  - Marii Teresy Hiszpańskiej.
  - Marii Tudor.
19. Czepce poduszkowe osiągnęły największą popularność w
- Średniowiecznych Włoszech.
  - Renesansowych Niemczech.
  - Średniowiecznych Niemczech.
  - Renesansowej Polsce.
20. Jednym z założycieli pierwszej Akademii Fryzjerskiej był
- Leonard.
  - Antoni Cierplikowski.
  - Karol Nessler.
  - Dagé.

KARTA ODPOWIEDZI

Imię i nazwisko.....

Charakteryzowanie rozwoju rzemiosła i sztuki fryzjerskiej

Zakreśl prawidłową odpowiedź

Nr zadania	Odpowiedź				Punkty
	a	b	c	d	
1	a	b	c	d	
2	a	b	c	d	
3	a	b	c	d	
4	a	b	c	d	
5	a	b	c	d	
6	a	b	c	d	
7	a	b	c	d	
8	a	b	c	d	
9	a	b	c	d	
10	a	b	c	d	
11	a	b	c	d	
12	a	b	c	d	
13	a	b	c	d	
14	a	b	c	d	
15	a	b	c	d	
16	a	b	c	d	
17	a	b	c	d	
18	a	b	c	d	
19	a	b	c	d	
20	a	b	c	d	
Razem:					

6. LITERATURA

1. Król D., Stańczyk I., Historia fryzur z zarysem historii ubioru europejskiego, wyd. TELBIT, Warszawa 2005
2. Pr. zbiorowa pod kierunkiem Z. Sumirskiej, Nowoczesne fryzjerstwo, wyd. P.P.H.U. „SUZI”, Warszawa 2005
3. Pr. zbiorowa pod kierunkiem Z. Sumirskiej, Stylizacja, wyd. PPHU „SUZI”, Warszawa 2004
4. Pr. zbiorowa, Stylizacja, wyd. REA, Warszawa 2006
5. Pr. zbiorowa pod red. Z. Sumirskiej, Koki Upięcia Warkocze, wyd. PPHU „SUZI”, Warszawa 2005
6. Sumirska Z, Wach–Mińkowska B., Męskie fryzjerstwo, Warszawa 2006